

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC

CAO THỊ LỆ THỦY

NHÂN VẬT NỮ TRONG MẢNG KỊCH KHAI THÁC
TRUYỆN DÂN GIAN CỦA LƯU QUANG VŨ

LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ, VĂN HÓA VÀ VĂN HỌC VIỆT NAM

Thái Nguyên – 2018

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC**

CAO THỊ LỆ THỦY

**NHÂN VẬT NỮ TRONG MẢNG KỊCH KHAI THÁC
TRUYỆN DÂN GIAN CỦA LƯU QUANG VŨ**

Chuyên ngành: Văn học Việt Nam

Mã số: 8220121

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ, VĂN HÓA VÀ VĂN HỌC VIỆT NAM**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS LƯU KHÁNH THƠ

Thái Nguyên – 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu trích dẫn đều có nguồn gốc rõ ràng. Các kết quả nghiên cứu trong luận văn đều trung thực và chưa từng được công bố ở bất kỳ công trình nào khác.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2018

Tác giả luận văn

CAO THỊ LỆ THỦY

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn thạc sĩ này, tác giả xin trân trọng cảm ơn Ban Giám hiệu, Khoa Sau đại học, Khoa Báo chí – Truyền thông và Văn học, Trường Đại học Khoa học, Đại học Thái Nguyên và các Thầy, Cô giáo đã trực tiếp giảng dạy, giúp đỡ trong suốt quá trình học tập.

Đặc biệt, tác giả xin được bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới giảng viên hướng dẫn PGS. TS.Lưu Khánh Thơ đã luôn tận tình hướng dẫn, chỉ bảo trong suốt thời gian tác giả nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Cuối cùng, xin gửi lời cảm ơn đến gia đình, người thân, bạn bè và đã giúp đỡ, động viên, tạo điều kiện để tác giả hoàn thành luận văn.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2018

Tác giả luận văn

CAO THỊ LỆ THỦY

MỤC LỤC

PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Lịch sử vấn đề.....	3
3. Đối tượng và mục tiêu nghiên cứu.....	9
4. Nhiệm vụ và phương pháp nghiên cứu.....	9
5. Phạm vi nghiên cứu.....	10
6. Đóng góp của luận văn.....	10
7. Kết cấu luận văn.....	10
PHẦN NỘI DUNG	
CHƯƠNG 1: MỘT SỐ VẤN ĐỀ CỦA THỂ LOẠI KỊCH VÀ HIỆN TƯỢNG LƯU QUANG VŨ ĐỐI VỚI SÂN KHẤU KỊCH VIỆT NAM..	11
1.1. Một số giới thuyết về thể loại kịch và sự xuất hiện, phát triển của thể loại kịch ở Việt Nam.....	11
1.2. Nhà viết kịch Lưu Quang Vũ – Hiện tượng đặc biệt của sân khấu kịch Việt Nam.....	19
1.3. Đóng góp nổi bật từ mảng kịch khai thác truyện dân gian của Lưu Quang Vũ.....	24
Tiểu kết chương 1:.....	27
CHƯƠNG 2: LOẠI HÌNH NHÂN VẬT NỮ TRONG MẢNG KỊCH KHAI THÁC TRUYỆN DÂN GIAN CỦA LƯU QUANG VŨ.....	28
2.1. Nhân vật nữ với những éo le, trắc trở trong tình yêu.....	29
2.2. Nhân vật nữ đứng trước những biến cố lớn trong cuộc đời.....	33
2.3. Nhân vật nữ với những phẩm chất tâm hồn cao đẹp.....	39
2.3.1. <i>Tâm hồn trong sáng, lương thiện, trung thực</i>	40
2.3.2. <i>Sự chung thủy và đức hi sinh cao cả trong tình yêu</i>	48
2.3.3. <i>Sự đấu tranh để vươn tới những giá trị đích thực của tình yêu, cuộc sống</i>	55

Tiểu kết chương 2:.....	.61
CHƯƠNG 3: NGHỆ THUẬT XÂY DỰNG NHÂN VẬT NỮ TRONG	
MẢNG KỊCH KHAI THÁC TRUYỆN DÂN GIAN CỦA LƯU QUANG	
VŨ.....	62
3.1. Khắc họa nhân vật thông qua xung đột kịch	63
3.2. Khắc họa nhân vật thông qua hành động kịch.....	69
3.3. Khắc họa nhân vật thông qua ngôn ngữ.....	73
Tiểu kết chương 3:.....	86
PHẦN KẾT LUẬN.....	87
TÀI LIỆU THAM KHẢO	90

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU, CÁC CHỮ VIẾT TẮT

GS	: Giáo sư
PGS	: Phó giáo sư
TS	: Tiến sỹ
TW	: Trung ương
THCS	: Trung học cơ sở
THPT	: Trung học phổ thông
VHDG	: Văn học dân gian

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

1.1. Lưu Quang Vũ là một tác giả lớn của nền văn học hiện đại Việt Nam nửa cuối thế kỉ XX. Thuộc thế hệ nhà văn trưởng thành trong kháng chiến chống Mỹ, Lưu Quang Vũ là con người hội tụ tài năng về nhiều mặt, và hầu như ở lĩnh vực nào trong hoạt động nghệ thuật ông cũng đạt được những thành tựu rất đáng ghi nhận. Ông là một nhà văn, nhà thơ và trên hết là một nhà viết kịch tài năng. Trong lịch sử của nền sân khấu kịch nói Việt Nam, nhà viết kịch Lưu Quang Vũ được biết đến như một hiện tượng hiếm có. Sau Lưu Quang Vũ, sân khấu kịch dường như vẫn là khoảng trống chưa thể lấp đầy. Tác giả Christian Hoche người Pháp đã từng nhận định: “Moliere ở Việt Nam tên là Lưu Quang Vũ”[23,tr.162]. Mặc dù cuộc đời ngắn ngủi (1948-1988) và thời gian dành cho sân khấu không nhiều, chỉ khoảng chưa đầy 10 năm nhưng ông đã để lại một khối lượng tác phẩm trên 50 vở kịch, hầu hết được viết rất công phu và đã được dựng, nhiều vở đạt huy chương. Những vở kịch của Lưu Quang Vũ khi được trình diễn đã đem đến cho đời sống tinh thần văn hóa của nhân dân cả nước thời điểm đó một bầu không khí tươi mới, phấn chấn, tin tưởng, cởi mở, dân chủ. Cho đến nay, những tác phẩm của Lưu Quang Vũ vẫn tràn đầy sức sống và nguyên giá trị trên sân khấu kịch và trong lòng người xem bởi nó mang tính thời đại khi thể hiện những tâm tư, trăn trở về cuộc sống nhân sinh. Năm 2000, ông đã được Nhà nước truy tặng giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học Nghệ thuật. Đây là một sự đánh giá cao của Đảng và Nhà nước đối với sự nghiệp văn học và nghệ thuật của ông. Chính vì vậy, việc tìm hiểu về những sáng tác của Lưu Quang Vũ nói chung và kịch Lưu Quang Vũ nói riêng là điều vô cùng cần thiết cả về mặt lý luận và thực tiễn.

1.2. Là một nghệ sĩ với năng khiếu bẩm sinh và khả năng cảm thụ nghệ thuật, bên cạnh những vở kịch lấy đề tài từ lịch sử hay hiện đại thì sự xuất hiện của những vở kịch lấy đề tài từ tích truyện dân gian của Lưu Quang Vũ cũng là biểu

hiện của một tài năng lớn trong nghệ thuật. Tìm hiểu về mảng kịch này, chúng tôi được hiểu hơn về tầm vóc, suy nghĩ của một kịch tài năng biết trân trọng, làm mới cái cũ, đem đến cho sân khấu kịch những giá trị sâu sắc hấp dẫn mới mẻ, đúng như nhà phê bình nghiên cứu Lưu Khánh Thơ đã nhận xét: “Tài năng của nhà viết kịch lại một lần nữa được khẳng định trong việc biến cổ tích, huyền thoại thành chuyện của thời hiện đại, nêu lên cái muôn đời trong những cái bình thường” [23,tr.169].

1.3. Sức lan tỏa từ những vở kịch và vị trí xuất sắc của Lưu Quang Vũ trong nền văn học Việt Nam đã trở thành lí do xứng đáng để các nhà nghiên cứu và các nhà giáo dục lựa chọn đưa tác phẩm của ông vào trong chương trình giảng dạy THCS và THPT từ nhiều năm nay. Với trích đoạn của hai vở kịch *Tôi và chúng ta* và *Hồn Trương Ba, da hàng thịt*, Lưu Quang Vũ đã được giới thiệu là nhà văn tiêu biểu cho thể loại kịch nói hiện đại Việt Nam. Đặc biệt trích đoạn vở *Hồn Trương Ba, da hàng thịt* là vở kịch được khai thác từ cốt truyện dân gian - một trong những tác phẩm làm nên tên tuổi của Lưu Quang Vũ đã đưa vào giảng dạy chính thức ở THPT. Điều này chính là sự khẳng định cho những giá trị nghệ thuật của kịch Lưu Quang Vũ nói chung và mảng kịch khai thác truyện dân gian nói riêng. Tuy nhiên đến nay, nhìn chung kịch vẫn chưa được tìm hiểu nhiều và sâu trong trường học, chưa có vị trí tương xứng với giá trị đích thực của nó.

Xuất phát từ các lí do khách quan trên, cùng với lòng yêu mến, ngưỡng mộ tài năng Lưu Quang Vũ, chúng tôi lựa chọn đề tài nghiên cứu: “*Nhân vật nữ trong mảng kịch khai thác truyện dân gian của Lưu Quang Vũ*”. Qua nghiên cứu đề tài, chúng tôi rất mong muốn góp phần tìm hiểu sâu hơn về thể loại được coi là siêu đẳng trong văn học, tìm hiểu sâu sắc hơn về mảng kịch khai thác truyện dân gian, từ đó lí giải thấu đáo đầy đủ đặc trưng và giá trị ý nghĩa những đoạn trích các vở kịch của tác giả trong sách giáo khoa, phục vụ cho công tác nghiên cứu cũng như giảng dạy trong nhà trường. Đồng thời qua đây góp phần